

bekende foto's opgenomen van de gebouwen, van de omgeving en tevens van religieuze voorwerpen. De uitgebreide verantwoording van het boek bestaat uit bijlagen uit de 17e eeuw, archieven en afkortingen, noten, literatuur, glossarium (met uitleg van Joodse termen), verantwoording en een register. Wie graag wil zoeken naar afbeeldingen van personen in het boek wordt niet teleurgesteld. Filosoof Baruch d'Espinoza, rabbijn Isaac Aboab da Fonseca, koopman Don Antonio Lopes Suasso, de bibliothecarissen David Montezinos en Jacob da Silva Rosa, schriftgeleerde en maquettebouwer Jehuda Jacob de Leon passeren de revue. Recentere afbeeldingen zijn opgenomen van chacham Salomon van Aäron Rodrigues Pereira, voorganger Simon van David Duque, rabbijn Barend Drukarch, sjofarblazer Levie (Louis) Aathan en chazan Jacob van David Blanes. Het boek is een must voor ieder die belangstelling heeft voor het monumentale pand en voor de (familie-)geschiedenis van de Portugese Joden in Amsterdam!

Victor Brilleman

P. Tammes (red.) Oostjoodse passanten en blijvers. Aankomst, opvang, transmigratie en vestiging van Joden uit Rusland in Amsterdam en Rotterdam, 1882-1914. Menasseh ben Israel Instituut Studies ix. Amsterdam 2013. ISBN 978 90 8158 608 5. 160 pag. Prijs: € 10,00.

Grote groepen Oost-Europese Joden vluchtten in de periode 1882-1914 naar West-Europa. Zij vluchtten voor progroms en verslechtering van economische condities. Nederlandse havens van Amsterdam en Rotterdam werden door tienduizenden aangedaan. In de hoofdstad ontstond vanaf 1905 de vereniging Hachnosas Ourechiam (steun aan doortrekkenden) en in Rotterdam de vereniging Montefiori. Zij steunden respectievelijk 11.000 en 26.000 vluchtelingen. Meer dan de helft van deze vluchtelingen was afkomstig uit Rusland. In 1913 leefden in Rotterdam ongeveer 320 Joden en in Amsterdam waren er ongeveer 1000 Joden die tot deze migrantengroep behoorden. Onder hen waren bekende namen zoals Abraham Tuschinski en Ammon Rafolowicz, die in Amsterdam oprichter was van een winkel in hifi-apparatuur. Ammons zuster Mira Rafolowicz was dramaturg. Ook de jurist en schrijver Abel Herzberg behoorde tot deze groep. De historici Peter Tammes, Karin Hofmeester en Justus van de Kamp schreven deze bundel.

Victor Brilleman